

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Pally a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Jana Vyklického v právní věci žalobkyně: **Z. H.**, zast. Mgr. Marianem Vařečkou, advokátem, se sídlem Hlinky 155/86, Brno, proti žalované: **Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky**, se sídlem Orlická 4/2020, Praha 3, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 18. 2. 2014, č. j. 36 Ad 13/2012 - 125,

t a k t o :

- I. Výroky I., II. a IV rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 18. 2. 2014, č. j. 36 Ad 13/2012 - 125, **se zrušují.**
- II. Rozhodnutí Rozhodčího orgánu Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky ze dne 20. 6. 2012, č. j. 3168, 3169/12/Mi, sp. zn. 7212020615, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.
- III. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti a o žalobě proti rozhodnutí Rozhodčího orgánu Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky ze dne 20. 6. 2012, č. j. 3168, 3169/12/Mi, sp. zn. 7212020615.
- IV. V řízení o kasační stížnosti **se** ustanovenému zástupci žalobkyně Mgr. Marianu Vařečkovi **p ř i z n á v á** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů v částce 3.146 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku. Náklady právního zastoupení žalobkyně nese stát.

O d ů v o d n ě n í :

Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky, Krajská pobočka pro Jihomoravský kraj, Územní pracoviště Brno-město, platebním výměrem č. 4241200559 ze dne 10. 5. 2012, sp. zn. 7212020615, podle § 15 odst. 1 zákona č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 592/1992 Sb.“), uložila žalobkyni povinnost zaplatit dlužné pojistné na všeobecném zdravotním pojištění (dále jen

„pojistné“) ve výši 71.262 Kč do 15 dnů ode dne doručení platebního výměru. Platebním výměrem č. 2141200665 ze dne 10. 5. 2012, sp. zn. 7212020615, dále tentýž správní orgán podle § 18 odst. 1 zákona č. 592/1992 Sb. uložil žalobkyni povinnost zaplatit penále ve výši 68.332 Kč.

Rozhodčí orgán žalované rozhodnutím ze dne 20. 6. 2012, č. j. 3168, 3169/12/Mi, sp. zn. 7212020615, ve výroku I. podle § 90 odst. 5 správního řádu odvolání zamítl a uvedené platební výměry potvrdil. Výrokem II. dále odvolací orgán podle § 53a odst. 2, 3 a 4 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 48/1997 Sb.“), nevyhověl žádosti žalobkyně o odstranění tvrdosti ve věci povinnosti zaplatit penále.

V odůvodnění rozhodnutí o odvolání rozhodčí orgán žalované uvedl, že žalobkyně byla vedena v registru pojištěnců jako osoba bez zdanitelných příjmů v období od 1. 9. 1996 do 30. 9. 1996 a od 1. 12. 1999 až do současnosti. Ze znění § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 48/1997 Sb. je zřejmé, že český systém zdravotního pojištění je založen na zásadě, podle níž každá osoba s trvalým pobytem v České republice je zdravotně pojištěna a má povinnost platit pojistné, pokud tuto povinnost za něj nemá stát. Žalobkyně je pojištěnkou, za níž pojistné neplatí stát. Dále není ani zaměstnankyní, ani osobou samostatně výdělečně činnou, takže je oprávněně zařazena v registru pojištěnců jako osoba bez zdanitelných příjmů, která má povinnost hradit pojistné v souladu s § 10 zákona č. 592/1992 Sb. Tato povinnost není vázána na příjmy, nýbrž je odvozena ze zásady povinné finanční spoluúčasti každého pojištěnce. Žalobkyně však pojistné nehradila, čímž jí vznikla povinnost doplatit dlužné pojistné a zaplatit předepsané penále. Ačkoliv na straně žalobkyně jsou vážné finanční důvody a uložení penále je v tomto případě nepřiměřeně tvrdým postihem, nebylo možné rozhodnout o žádosti o odstranění tvrdosti kladně, neboť žalobkyně nesplnila zákonem stanovenou podmínku úhrady pojistného splatného do dne vydání rozhodnutí o prominutí penále.

Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 18. 2. 2014, č. j. 36 Ad 13/2012 - 125, ve výroku I. zamítl žalobu ohledně výroku rozhodnutí rozhodčího orgánu žalované o zamítnutí odvolání a o potvrzení platebních výměrů. Výrokem II. dále krajský soud odmítl žalobu ohledně výroku rozhodnutí rozhodčího orgánu žalované o nevyhovění žádosti o odstranění tvrdosti ve věci povinnosti zaplatit penále. Ve výroku III. krajský soud přiznal ustanovenému zástupci žalobkyně odměnu ve výši 9.438 Kč. Výrokem IV. pak žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení.

V odůvodnění tohoto rozsudku soud uvedl, že podle zákona č. 48/1997 Sb. je pojištěnec plátcem pojistného také tehdy, pokud má na území České republiky trvalý pobyt, není zaměstnancem či osobou samostatně výdělečně činnou, není za něj plátcem pojistného stát a uvedené skutečnosti trvají po celý kalendářní měsíc. Z tohoto titulu žalobkyni vyplývá zákonná povinnost hradit pojistné. Naproti tomu znění § 8 odst. 5 zákona č. 48/1997 Sb. ukládá zdravotní pojišťovně povinnost vymáhat zaplacení pojistného včetně penále, pokud platby pojistného nejsou hrazeny řádně a včas. Ve volné dispozici žalované tedy není prominutí zaplacení dluhu bez předchozího pokusu o jeho vymožení právní cestou. Četné odkazy žalobkyně na nepříznivou ekonomickou a sociální situaci jsou pochopitelné z lidského hlediska, nemohou však ovlivnit rozhodnutí žalované, které musí mít oporu v zákoně. Žalobkyně byla v průběhu správního řízení poučena o možnosti podat žádost o odstranění tvrdosti zákona za účelem prominutí dlužného penále podle § 53a zákona č. 48/1997 Sb., avšak jednou z nezbytných podmínek případného rozhodnutí o prominutí dlužného penále je zaplacení dluhu na pojistném. Jelikož tak žalobkyně neučinila, nemohlo být její žádosti vyhověno.

pokračování

Žalobkyně podle soudu uznává, že pojistné neplatila a že je žalovaná povinna vymáhat dlužné pojistné. Je však přesvědčena, že oba platební výměry, kterými jí byly vyměřeny dlužné pojistné a penále, již neměly být vydány, neboť tyto platby jsou promlčeny. Podle § 16 odst. 1 věty druhé zákona č. 592/1992 Sb. byl-li proveden úkon ke zjištění výše pojistného nebo jeho vyměření, plyne nová promlčecí lhůta ode dne, kdy se o tom plátce pojistného dozvěděl. V dané věci byl běh promlčecí lhůty přerušen vyúčtováním, které splňuje veškeré náležitosti úkonu podle uvedeného ustanovení a obsahuje poučení o účinku přerušení promlčecí lhůty. Vyúčtování bylo žalobkyni prokazatelně doručeno 9. 6. 2009 a tím došlo k započítání běhu nové promlčecí lhůty, v rámci níž bylo v roce 2012 vyměřeno žalobkyni penále z prodlení k úhradě dlužného pojistného.

Dále krajský soud uvedl, že podle 53a odst. 5 zákona č. 48/1997 Sb. se na prominutí pokuty, přírážky k pojistnému nebo penále nevztahují obecné předpisy o správním řízení a rozhodnutí o odstranění tvrdosti je rozhodnutím konečným. Nezbylo tedy, než žalobu v části týkající žádosti o odstranění tvrdosti odmítnout podle § 46 odst. 1 písm. d), za použití § 68 písm. e) a § 70 písm. f) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) včasnou kasační stížnost, jejíž obsah výstižně vyjádřil její zástupce v doplnění kasační stížnosti. V něm uvedl, že se kasační stížnost podává z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a e) s. ř. s.

K tvrzené nezákonnosti výroku I. napadeného rozsudku o zamítnutí žaloby se v doplnění kasační stížnosti konkrétně namítá, že se soud nesprávně vypořádal s žalobní námitkou promlčení (fakticky spíše prekluze) práva na předepsání dlužného pojistného. V této souvislosti se nelze ztotožnit se závěrem soudu o přetržení běhu promlčecí lhůty v důsledku úkonu spočívajícího ve vyúčtování plateb pojistného, které mělo být údajně doručeno dne 9. 6. 2009. V řízení před soudem totiž sice stěžovatelka nepopřela pravost podpisu na předmětné doručence, nicméně uváděla, že si není vůbec vědoma oznámení vyúčtování plateb pojistného. Jestliže tedy znění § 16 odst. 1 zákona č. 592/1992 Sb. stanoví jako jednu z podmínek pro přetržení lhůty skutečnost, že plátce pojistného se o úkonu ke zjištění výše pojistného musí dozvědět, pak tato skutečnost nebyla soudem bezpečně prokázána. Navíc je sporné, zda uvedené vyúčtování je svou povahou způsobilé být úkonem přerušujícím běh promlčení lhůty ve smyslu § 16 odst. 1 zákona č. 592/1992 Sb. Touto otázkou se zabýval soud nedostatečně. Vyúčtování plateb pojistného totiž zahrnuje jen období od 1. 11. 2008 do 17. 4. 2009 a ostatní období v něm nejsou obsažena. Toto vyúčtování je proto neúplné a nepodává vyčerpávající a reálný obraz evidence plateb pojistného. Navíc nesplňuje požadované náležitosti, neboť neobsahuje rozpis jednotlivých pohledávek, vymezení zúčtovacího období a položku o provedených úhradách, aby bylo možné zjistit výši dlužné částky. Výše nedoplatku penále pak byla stanovena chybně.

K tvrzené nezákonnosti výroku II. rozsudku o odmítnutí žaloby se v doplnění kasační stížnosti konkrétně namítá nesprávný výklad § 53a odst. 5 zákona č. 48/1997 Sb. provedený soudem, neboť toto ustanovení samo o sobě nezakládá vyloučení rozhodnutí o žádosti o prominutí penále z přezkumu ve správním soudnictví. Naopak § 53 odst. 1 a 13 zákona č. 48/1997 Sb. výslovně připouští soudní přezkum takových rozhodnutí. Neprojednáním této části žaloby tedy došlo k zásahu do práva domáhat se soudního přezkumu rozhodnutí orgánu veřejné správy zaručeného v čl. 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

S ohledem na tyto skutečnosti se v doplnění kasační stížnosti navrhuje, aby Nejvyšší správní soud kasační stížností napadený rozsudek, žalobou napadené rozhodnutí i oba platební výměry zrušil.

Následně stěžovatelka zaslala další podání, v němž polemizovala s obsahem vyjádření žalované k žalobě. Tuto písemnost považuje Nejvyšší správní soud za další doplnění kasační stížnosti, které se však obsahově shoduje s předchozími podáními stěžovatelky a jejího zástupce učiněnými v řízení o kasační stížnosti. Nad jejich rámec stěžovatelka toliko namítla, že jako osoba bez jakéhokoliv příjmu nemůže platit pojistné.

Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že úkon ke zjištění výše pojistného se provádí formou vyúčtování, které předchází zahájení správního řízení a vyměření pohledávek platebním výměrem. Proto vyúčtování plateb pojistného představuje úkon způsobující přerušování běhu promlčecí lhůty. Platební výměr a výkaz nedoplatků jsou listiny prokazující vymahatelnost pohledávek, nikoliv jejich existenci. Vyúčtování pojistného bylo stěžovatelce řádně doručeno, o čemž svědčí grafologická shoda podpisů na příslušné doručence a na jejích podáních. Vyúčtování pojistného ze dne 20. 4. 2009 obsahovalo veškeré pohledávky dlužného pojistného a penále, takže lze mít za to, že stěžovatelka, která za celou dobu pojištění neuhradila ani jednu povinnou platbu pojistného, byla s pohledávkami řádně obeznámena. O žádosti o odstranění tvrdosti zákona při vyměření penále nemohlo být rozhodnuto jinak, neboť stěžovatelka dlouhodobě neplnila své povinnosti plátkyně pojistného a nikdy neprojevila snahu dlužné pojistné uhradit. S ohledem na tyto skutečnosti žalovaná navrhla zamítnutí kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., podle nichž byl vázán rozsahem a důvody, jež byly stěžovatelkou v kasační stížnosti uplatněny. Přitom neshledal vady uvedené v § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Zdravotně pojištěny jsou osoby, které mají trvalý pobyt na území České republiky. Plátcí pojistného jsou pojištěnci, zaměstnavatelé a stát. Pojištěnec je plátcem pojistného, pokud je zaměstnancem, osobou samostatně výdělečně činnou nebo má na území České republiky trvalý pobyt, avšak není zaměstnancem ani osobou samostatně výdělečně činnou a není za něj plátcem pojistného stát, pokud uvedené skutečnosti trvají po celý kalendářní měsíc (§ 2 odst. 1 písm. a), § 4 a § 5 zákona č. 48/1997 Sb.). Osoba bez zdanitelných příjmů platí pojistné na účet příslušné zdravotní pojišťovny za celý kalendářní měsíc, přičemž pojistné je splatné od prvního dne kalendářního měsíce, za který se platí, do osmého dne následujícího kalendářního měsíce (§ 10 zákona č. 592/1992 Sb.).

Podle platné právní úpravy tedy může být v určitých případech plátcem pojistného také osoba s trvalým pobytem na území České republiky, která nemá žádné zdanitelné příjmy. Tato skutečnost přitom není v rozporu s ústavním právem na ochranu zdraví a na zdravotní péči, které je zakotveno v čl. 31 Listiny základních práv a svobod. Znění § 7 odst. 1 zákona č. 48/1997 Sb. totiž obsahuje široký okruh pojištěnců, za něž je plátcem pojistného stát a do něhož náleží i skupiny osob bez zdanitelných příjmů, kupříkladu uchazeči o zaměstnání či poživatelé dávek pomoci v hmotné nouzi. Proto stěžovatelka, která nebyla zaměstnankyní ani osobou samostatně výdělečně činnou a nevyužila dostupné možnosti, aby za ni bylo placeno pojistné ze státního rozpočtu, byla oprávněně a zároveň ústavně konformně zařazena v registru pojištěnců a měla povinnost platit pojistné, i kdyby skutečně v rozhodné době neměla žádné příjmy.

Podle § 15 odst. 1 věty první a druhé zákona č. 592/1992 Sb. jsou plátcí pojistného povinni doplatit dlužné pojistné, přičemž doplatek je splatný na účet zdravotní pojišťovny, u které byla osoba pojištěna v období, za něž dluží pojistné. Právo předepsat dlužné pojistné se však podle § 16 odst. 1 zákona č. 592/1992 Sb., ve znění účinném do 30. 11. 2011, promlčuje za pět let ode dne splatnosti a byl-li proveden úkon ke zjištění výše pojistného nebo jeho vyměření, plyne nová promlčecí lhůta ode dne, kdy se o tom plátce pojistného dozvěděl. Podle

pokračování

§ 16 odst. 1 zákona č. 592/1992 Sb., ve znění účinném od 1. 12. 2011, se právo předepsat dlužné pojistné promlčuje za 10 let ode dne splatnosti, přičemž i podle této aktuální právní úpravy plyne nová promlčecí lhůta ode dne, kdy se plátce pojistného dozvěděl o úkonu směřujícího ke zjištění výše pojistného nebo jeho vyměření. Pokud však právo předepsat dlužné pojistné vzniklo před 1. 12. 2011, postupuje se podle § 16 odst. 1 zákona č. 592/1992 Sb., ve znění účinném do tohoto dne (čl. IV bod 1 zákona č. 298/2011 Sb.).

Nebylo-li pojistné zapláceno ve stanovené lhůtě anebo bylo-li zapláceno v nižší částce, než ve které mělo být zapláceno, je podle § 18 odst. 1 věty první zákona č. 592/1992 Sb. plátce pojistného povinen platit penále ve výši 0,05 % dlužné částky za každý kalendářní den, ve kterém některá z těchto skutečností trvala. Pokud jde o splatnost a promlčení penále, postupuje se stejně jako u pojistného (§ 19 zákona č. 592/1992 Sb.).

Stěžovatelce bylo platebním výměrem č. 4241200559 ze dne 10. 5. 2012 předepsáno dlužné pojistné za období od 11. 10. 2006 do 20. 4. 2012. Z vyúčtování pojistného ze dne 24. 4. 2012 přitom vyplývá, že nejstarší nedoplatek pojistného za říjen 2006 ve výši 1.074 Kč byl splatný do 8. 11. 2006. Pětiletá promlčecí lhůta k předepsání tohoto v pořadí prvního dlužného pojistného by tak podle § 10 a § 26b odst. 2 zákona č. 592/1992 Sb. uplynula dnem 8. 11. 2011.

Zákon č. 592/1992 Sb. používá pojem promlčení, avšak o promlčení v soukromoprávním smyslu se v předpise veřejného práva může jednat pouze tehdy, pokud takový předpis v rámci ustanovení pojednávajících o promlčení výslovně stanoví, že správní orgán přihlíží k promlčení jen k námitce účastníka řízení. Pokud takové ustanovení veřejnoprávní předpis neobsahuje, je výrazem „promlčení“ fakticky míněna prekluze, k níž správní orgán přihlíží z úřední povinnosti. Proto pětiletá lhůta k předepsání pojistného stanovená v § 16 odst. 1 zákona č. 592/1992 Sb., ve znění účinném do 30. 11. 2011, je lhůtou prekluzivní, a nikoliv promlčecí. Pojistné je tak nutno ve lhůtě pěti let ode dne splatnosti předepsat pravomocně a nestačí, aby v této lhůtě bylo vydáno nepravomocné rozhodnutí o předepsání pojistného (srov. rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 12. 3. 2007, č. j. 15 Ca 201/2006 - 22, publikovaný pod č. 1240/2007 Sb. NSS). Stejný závěr učinil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 12. 9. 2007, č. j. 3 Ads 29/2007 - 81, ve vztahu k povaze lhůty pro vrácení přeplatku na pojistném, která je v § 14 odst. 1 zákona č. 592/1992 Sb. také označena jako promlčecí. Nutnost pravomocného předepsání pojistného ve lhůtě stanovené v § 16 odst. 1 zákona č. 592/1992 Sb. pak vyplývá i z usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 10. 2007, č. j. 9 Afs 86/2007 - 161, které bylo publikováno pod č. 1542/2008 Sb. NSS a které se zabývá výkladem totožné otázky v řízení o vyměření daně.

V dané věci se tedy měla žalovaná z úřední povinnosti zabývat tím, za jaké měsíce je možné dlužné pojistné předepsat a jaké nedoplatky na pojistném předepsat nelze kvůli tomu, že od jejich splatnosti do právní moci rozhodnutí o uložení povinnosti zaplatit dlužné pojistné již uplynula prekluzivní pětiletá lhůta. Není proto rozhodné, že stěžovatelka neuplatnila ve správním řízení námitku promlčení, ani že zánik práva na předepsání pojistného nenamítla.

Platební výměr č. 4241200559 ze dne 10. 5. 2012, kterým bylo stěžovatelce předepsáno dlužné pojistné, nabyl právní moci dnem 2. 8. 2012. Pětiletá lhůta k předepsání nejstaršího nedoplatku na pojistném za říjen 2006 v částce 1.074 Kč přitom uplynula dnem 8. 11. 2011, jak již bylo zmíněno. Kromě něho by tak byly prekludovány i nedoplatky pojistného ve stejné výši za listopad a prosinec 2006 a nedoplatky pojistného ve výši 1.080 Kč za leden, únor, březen, duben, květen a červen 2007, které jsou taktéž vyčísleny ve vyúčtování pojistného ze dne 24. 4. 2012. Při použití toliko věty první § 16 odst. 1 zákona č. 592/1992 Sb., ve znění účinném do 30. 11. 2011, by tedy žalovaná mohla předepsat nedoplatky pojistného jen za měsíce červenec

2007 až březen 2012 ve výši 1.080 Kč, neboť ode dne jejich splatnosti do pravomocného předsání dlužného pojistného neuplynula lhůta pěti let (resp. deseti let za měsíce listopad 2011 až březen 2012).

Žalovaná však má za to, že původní pětiletá lhůta pro předsání dlužného pojistného za všechny kalendářní měsíce rozhodného období byla přerušena dne 9. 6. 2009, kdy bylo stěžovatelce doručeno vyúčtování pojistného ze dne 20. 4. 2009. Podle žalované tak od 9. 6. 2009 začala ve smyslu § 16 odst. 1 věty druhé zákona č. 592/1992 Sb., ve znění účinném do 30. 11. 2011, běžet nová pětiletá lhůta pro předsání dlužného pojistného.

Ve správním spise je založena doručenka, v níž stěžovatelka dne 9. 6. 2009 vlastnoručně potvrdila přijetí zásilky od územního pracoviště žalované Brno - město a která byla označena jako č. j. OVP-1-9/6782/09. Vyúčtování pojistného ze dne 20. 4. 2009 je však opatřeno pouze číslem plátce 755622/3829 a uvedené číslo jednacích se v něm nikde nenalézá, v důsledku čehož nelze jednoznačně doložit, že jej stěžovatelka skutečně obdržela. Především však se vyúčtování ze dne 20. 4. 2009 vztahuje na období od 1. 11. 2008 do 17. 4. 2009 a uvádí přehled nedoplatek pojistného výhradně za říjen 2008 až březen 2009.

Vyúčtování pojistného ze dne 20. 4. 2009 tedy nepokrývá nejstarší dlužné pojistné za měsíce říjen 2006 až červen 2007, a proto ve vztahu k nim nemůže představovat kvalifikovaný úkon, který by směřoval ke zjištění výše pojistného za tato konkrétní období (srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 6. 2004, č. j. 2 As 81/2003 - 48, publikovaný pod č. 356/2004 Sb. NSS). Přehledem nezaplaceného pojistného ze dne 20. 4. 2009 tedy ve vztahu k nedoplatkům pojistného za období od října 2006 do června 2007 nemohlo podle § 16 odst. 1 věty druhé zákona č. 592/1992 Sb., ve znění účinném do 30. 11. 2011, dojít k přerušení lhůty pro zánik práva na předsání dlužného pojistného a k započítání běhu nové pětileté lhůty.

Zbývá tedy posoudit, zda ohledně nedoplatek pojistného za měsíce říjen 2006 až červen 2007 byl v projednávané věci učiněn nějaký jiný úkon směřující ke zjištění jejich výše či k jejich vyměření, který by zabránil marnému uplynutí pětileté prekluzivní lhůty pro předsání dlužného pojistného.

Před právní mocí rozhodnutí o uložení povinnosti zaplatit dlužné pojistné bylo dne 26. 4. 2012 doručeno stěžovatelce oznámení o zahájení správního řízení ze dne 24. 4. 2012, č. j. OPSK-3/951/12/H. V něm byla stěžovatelka vyrozuměna, že jí bude platebním výměrem vyměřeno dlužné pojistné za období od 11. 10. 2006 do 20. 4. 2012 ve výši 71.262 Kč, které doposud neuhradila. Dlužné pojistné v této výši pak bylo skutečně stěžovatelce předsáno nedlouho po zahájení správního řízení platebním výměrem č. 4241200559 ze dne 10. 5. 2012.

Městský soud v Praze v rozsudku ze dne 12. 5. 2010, č. j. 5 Ca 202/2007 - 39, který byl uveřejněn pod č. 2239/2011 Sb. NSS, dospěl k závěru, že úkon ke zjištění výše pojistného nebo jeho vyměření podle § 16 odst. 1 zákona č. 592/1992 Sb., ve znění účinném do 30. 11. 2011, musí mít za cíl zjištění dosud chybějících skutkových informací či jejich shromáždění, jinak nemůže založit běh nové pětileté lhůty pro předsání dlužného pojistného. Takovým úkonem přitom není oznámení o zahájení správního řízení ve věci porušení povinnosti odvádět pojistné, v němž se dlužník pouze informuje o výši dlužné částky a vybízí se k případnému vznesení námitek, a to tím spíše, pokud jediným dalším úkonem v tomto správním řízení je bezprostředně navazující vydání platebního výměru na dlužné pojistné.

S tímto právním názorem se však není možné ztotožnit. Podle § 16 odst. 1 věty druhé zákona č. 592/1992 Sb. totiž k přerušení prekluzivní lhůty pro předsání dlužného pojistného

pokračování

a k započetí běhu nové pětileté lhůty dochází při provedení úkonu ke zjištění výše pojistného nebo k jeho vyměření. Uvedené ustanovení se tedy vztahuje nejen na úkony, jejichž účelem je zjištění dosud neznámé výše pojistného, nýbrž i na úkony směřující k vyměření dlužného pojistného, jehož přesná částka je již zdravotní pojišťovně známa. V opačném případě by institut přerušení lhůty pro předepsání dlužného pojistného postrádal smysl, neboť v případě zjištění nedoplatku pojistného za konkrétní období a jeho výše těsně před uplynutím prekluzivní lhůty by již vedení správního řízení o vyměření pojistného postrádalo smysl. Oznámení o zahájení správního řízení o předepsání nedoplatků pojistného, v němž se plátcí sděluje jejich přesná specifikace a výše, je tak třeba považovat za úkon směřující k vyměření pojistného. Doručením takového oznámení plátcí pojistného proto podle § 16 odst. 1 věty druhé zákona č. 592/1992 Sb., ve znění účinném do 30. 11. 2011, dochází k přerušení prekluzivní lhůty pro předepsání dlužného pojistného a k započetí běhu nové pětileté lhůty.

V nyní projednávané věci je tedy nutné oznámení o zahájení správního řízení ze dne 24. 4. 2012, č. j. OPSK-3/951/12/H, v němž byla stěžovatelce sdělena přesná částka dlužného pojistného od 11. 10. 2006 do 20. 4. 2012, považovat za úkon směřující k vyměření dlužného pojistného. Navíc přílohu tohoto oznámení tvořilo vyúčtování pojistného ze dne 24. 4. 2012, které se vztahovalo k stejnému období. Toto vyúčtování obsahuje identifikační údaje o pojištěnci, vymezení příslušného zúčtovacího období, platnou penalizační sazbu, rozpis nedoplatků pojistného za kalendářní měsíce včetně jejich výše a termínu splatnosti, položku o provedených úhradách, položku o celkové výši pohledávek ke dni splatnosti, počet dní prodlení a tomu odpovídající výši penále. Součástí tohoto vyúčtování jsou i čísla účtu, na která má stěžovatelka uhradit dlužné pojistné a penále. Vyúčtování pojistného ze dne 24. 4. 2012 tedy, oproti zmíněnému přehledu nedoplatků ze dne 20. 4. 2009, vyčíslilo v potřebném rozsahu dlužné pojistné za celé rozhodné období.

Proto dne 26. 4. 2012, kdy bylo stěžovatelce doručeno oznámení o zahájení správního řízení o předepsání dlužného pojistného od 11. 10. 2006 do 20. 4. 2012, jehož součástí bylo i vyúčtování pojistného za stejné období, došlo ve smyslu § 16 odst. 1 věty druhé zákona č. 592/1992 Sb. k přerušení dosavadní prekluzivní lhůty pro předepsání jednotlivých nedoplatků pojistného a k započetí běhu lhůty nové.

Nemůže být tedy žádných pochybností o tom, že v dané věci ještě před pravomocným předepsáním dlužného pojistného i za období od října 2006 do června 2007 došlo dne 26. 4. 2012 ve smyslu § 16 odst. 1 zákona č. 592/1992 Sb., ve znění účinném do 30. 11. 2011, k přerušení prekluzivní lhůty. Ta tedy marně uplynula jen ve vztahu k nedoplatkům pojistného za říjen 2006 až březen 2007, neboť doba mezi jejich splatností a dnem 26. 4. 2012 přesáhla pět let. Naopak nedoplatky pojistného za duben až červen 2007 se staly splatnými ve dnech 9. 5. 2007, 8. 6. 2007 a 9. 7. 2007, od nichž do dne 26. 4. 2012 ještě pětiletá prekluzivní lhůta neuplynula, a proto v těchto případech k zániku práva na předepsání dlužného pojistného nedošlo.

Žalovaná i krajský soud tedy pochybily, když dospěly k závěru, že ve vztahu ke všem nedoplatkům pojistného za měsíce říjen 2006 až březen 2012 neuplynula prekluzivní lhůta pro jejich předepsání, neboť ohledně dlužného pojistného od října 2006 do března 2007 došlo k zániku tohoto práva. Stěžovatelce tak nemělo být v dané věci předepsáno dlužné pojistné ve výši 71.262 Kč, nýbrž v odpovídající nižší částce.

Penále jako příslušenství sdílí osud dlužného pojistného. Proto ani penále za období od 11. 10. 2006 do 20. 4. 2012 nebylo stěžovatelce předepsáno ve správné výši. Za této situace se již Nejvyšší správní soud ke kasační námitce nemusel zabývat dalšími aspekty zákonnosti výše penále, která byla stěžovatelce předepsána platebním výměrem č. 2141200665 ze dne 10. 5. 2012.

Dále žalovaná ve výroku II. rozhodnutí o odvolání podle § 53a zákona č. 48/1997 Sb. nevyhověla žádosti stěžovatelky o odstranění tvrdosti při předsání penále. Krajský soud žalobu proti tomuto výroku odmítl, neboť na penále se nevztahují obecné předpisy o správním řízení a rozhodnutí o odstranění tvrdosti je konečné. S tímto názorem nelze souhlasit z důvodů uvedených v rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 26. 11. 2008, č. j. 10 Ca 370/2006 - 56, publikovaným pod č. 2002/2010 Sb. NSS, s nimiž se Nejvyšší správní soud v dané věci plně ztotožňuje. V tomto judikátu se uvádí, že rozhodnutí o odstranění tvrdosti zákona podle § 53a zákona č. 48/1997 Sb. není vyloučeno ze soudního přezkumu a s ohledem na § 180 odst. 1 správního řádu musí obsahovat odůvodnění. Správnost tohoto závěru následně potvrdil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 25. 11. 2009, č. j. 3 Ads 82/2009 - 113.

Lze tak shrnout, že ve vztahu k výši dlužného pojistného i penále krajský soud příslušnou právní otázku posoudil nesprávně. Ve vztahu k nevyhovění žádosti o odstranění tvrdosti při předsání penále došlo v řízení před krajským soudem k nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí žaloby. Tím jsou naplněny důvody kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. a) a e) s. ř. s.

S ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti Nejvyšší správní soud výroky I., II. napadeného rozsudku krajského soudu a navazující výrok IV. o nepřiznání nákladů žalobního řízení žádnému z účastníků podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. zrušil. Nedotčen ponechal jen výrok III. rozsudku krajského soudu o přiznání odměny a náhrady hotových výdajů ustanovenému zástupci stěžovatelky v řízení o žalobě, který nebyl napaden a na něhož nemá žádný vliv výsledek dalšího řízení. Již v žalobním řízení zde byly dány důvody pro zrušení rozhodnutí žalované o odvolání a krajský soud by v novém žalobním řízení nemohl učinit nic jiného, než rozhodnutí žalované zrušit, neboť shora uvedený závěr Nejvyššího správního soudu vede k nutnosti vydání nového rozhodnutí o odvolání. V jeho rámci bude znovu rozhodnuto i o žádosti stěžovatelky o odstranění tvrdosti ve věci povinnosti zaplatit penále, neboť to bude stanoveno v jiné výši. Proto povaha věci umožňuje, aby Nejvyšší správní soud o žalobě sám rozhodl a podle § 110 odst. 2 písm. a), § 78 odst. 1 a odst. 4 s. ř. s., ve znění účinném od 1. 1. 2012, současně se zrušením napadeného rozsudku zrušil pro nezákonnost také rozhodnutí žalované o odvolání a věc jí vrátil k dalšímu řízení. V něm je žalovaná v souladu s § 78 odst. 5 s. ř. s. použitého přiměřeně podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. vázána výše vysloveným právním názorem Nejvyššího správního soudu.

Jelikož Nejvyšší správní soud současně se zrušením napadeného rozsudku rozhodl i o zrušení rozhodnutí žalované o odvolání, musí kromě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodnout rovněž o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí krajského soudu (§ 110 odst. 3 věta druhá s. ř. s., ve znění účinném od 1. 1. 2012). Stěžovatelka měla v projednávané věci plný úspěch, avšak v těchto řízeních jí žádné náklady nevznikly, a neúspěšná žalovaná nemá na náhradu nákladů řízení právo. Proto Nejvyšší správní soud podle § 120 a § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ani řízení o žalobě.

Stěžovatelce byl pro řízení o kasační stížnosti ustanoven soudem zástupcem advokát; v takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 8, § 120 s. ř. s.). Výše odměny advokáta a náhrada hotových výdajů byla stanovena v souladu s jeho požadavky podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, ve znění pozdějších předpisů, a to za dva úkony právní služby spočívající v další poradě s klientkou přesahující jednu hodinu k zaujetí stanoviska k rozsudku krajského soudu a v doplnění kasační stížnosti ze dne 28. 3. 2014, jakož i za dva související režijní paušály, tedy ve výši 2 x 1.000 Kč a 2 x 300 Kč [§ 7, § 9 odst. 2, § 11 odst. 1 písm. c) a d), § 13 odst. 3 citované vyhlášky], celkem 2.600 Kč. Jelikož advokát soudu doložil, že je plátcem daně z přidané hodnoty, zvyšuje se odměna za zastupování

pokračování

a náhrada hotových výdajů o tuto daň. Částka daně pak činí 21 %, tedy 546 Kč. Celkem tedy odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů za řízení o kasační stížnosti včetně daně činí 3.146 Kč. Tato částka bude zástupci stěžovatelky vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. května 2014

JUDr. Jiří Palla
předseda senátu